

Situatia de exceptie in Timisoara din anii razboiului

Imre Deutsch, New York, si Tomi Laszlo, Haifa, fosti elevi la Liceul Israelit din Timisoara, comenteaza.

Sunt preocupat de o afirmatie pe p. 471 a cartii "Destine evreiesti...".

Anume:

-- Evreii nu au dreptul sa frecventeze locuri publice: cinema, teatru, opera, terenuri de sport. (Am citit asta si acum citiva ani pe bjt; cred ca a fost o afirmatie a lui Laszlo Tomi).

Experienta mea este cu totul diferita (in afara de strandul cel mare). Dupa Dictatul de la Viena, Opera Romina din Cluj s-a refugiat la Timisoara si a dat un refugiu incintator baiatului de 11-12 ani, care eram pe atunci. (Da, am avut griji: oare Lya Hubic va canta pe Rosina in Barbierul?)

Am fost la nenumarate spectacole de opera si am vazut multe filme.

Niciodata participarea mea si a prietenilor nu a fost refuzata.

Exista o alta posibilitate: oficial, pe hirtie, nu am avut dreptul sa participam la spectacole, dar, in majoritatea cazurilor, personalul a inchis ochii.

Probabil ca sunt multe exemple cind rominii "au inchis ochii" la masurile de discriminare. De exemplu, o piesa de Mihail Sebastian a fost jucata sub un alt nume; bineinteles, directorul teatrului, regizorul, actorii au stiut adevarul. (Jos palaria!).

Cu bine,

Imre Deutsch

P.S. Habar nu am cine a cantat in ultima opera pe care am vazut-o aici la New York. Dar pot sa insir cel putin 20-25 de cantareti si dirijori de la Opera Romina din Cluj la Timisoara. Nu a fost o "opera de stat acasa" asa cum a fost denigrata noua opera din Timisoara, infiintata dupa razboi.

Draga Imre,

Memoria nu te-a inelat si nici logica.

In conformitate cu legile antisemite decretate in 1940 evreilor le era interzisa frecventarea localurilor publice. Dar in Romania ca in Romania si la Timisoara ca in Banat, lumea inchidea ochii si noi ne-am mai dus la Opera, la cinema am evitat pentru ca ne simteam nedoriti, iar la strandul mare nu ne-am dus deloc.

A propos de opera, mi-am adus aminte ca in vara 1943, Filarmonica din Bucuresti dirijata de George Georgescu a dat un concert la Timisoara si o grupa de evrei care lucrau intr-un detasament de munca la primarie au fost trimisi la opera sa ajute la transportul instrumentelor. Maestrul Georgescu a remarcat ca acesti baieti pareau cam intelectuali si i-a intrebat de unde au ajuns sa fie hamali. Cand a aflat ca e vorba de tineri evrei din detasamente de munca obligatorie, le-a dat invitatii gratuite pentru concert.

In legatura cu piesa lui Mihail Sebastian, Radu Beligan a povestit in cadrul unui interviu recent cum s-a straduit sa afle cine a fost autorul *Stelei fara Nume*, dar n-a reusit.

Cu vechea prietenie,

Tomi Laszlo